

Tononkira - Tsara Hafatra

Auteur(s) : Rabearivelo, Jean-Joseph

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

2 Fichier(s)

Citer cette page

Rabearivelo, Jean-Joseph , Tononkira - Tsara Hafatra, .
Claire Riffard, équipe francophone, Institut des textes et manuscrits modernes (CNRS-ENS) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).
Consulté le 24/04/2024 sur la plate-forme EMAN :
<https://eman-archives.org/francophone/items/show/2032>

Description & analyse

DescriptionContient Tononkira, poème en malgache daté de Décembre 1925 "Avela ny rivotra hafafy avela". Traduction par J. Rabenoro
Éditeur(s) de la ficheResztak, Karolina

Informations générales

CoteNUM POE REV TH Tononkira
Nature du documentRevue
CollationRevue Tsara Hafatra, n°9, vendredi 11/02/1927, complet, 40x30
Localisation du documentFonds Rabearivelo,
Institut Français,
14 avenue de l'Indépendance,
101 Antananarivo
Madagascar

Présentation

GenrePoésie (Poème)
Mentions légalesConsultable sur internet. Copie et impression interdites.
Consultation possible de l'original à l'Institut Français d'Antananarivo.
Contact : brakotomanga@gmail.com
Éditeur de la ficheClaire Riffard, équipe francophone, Institut des textes et manuscrits modernes (CNRS-ENS) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne

nouvelle)

Notice créée par [Richard Walter](#) Notice créée le 16/12/2014 Dernière modification le 01/09/2022

TSARAHAFATRA

Taratry ny Fandrosoana Malagasy

COMITÉ DE RÉDACTION: E. Razanadrasoa, V. Malvoisin, J.-J. Rabearivelo

O fr. 30 ny iray

Famandrihana aloa mialoha

3	volana	—	—	7 r.
6	id.	—	—	14 —
12	id.	—	—	28 —

Ny taratasy sy ny vola dia alefaso amin' i Esther RAZANADRASOA, Escaliers d'Ambondrona, Tananarive

Ny kopia voarary tsy averina

FAHATOKIANA

Nysandam-bola sy ny varotra FO VATO !

Ny finoana miorina amin' ny fahamarihana ananau' ny hafa, na amin' ny fahatsaran' ny toe-javatra no "fahatokiana".

Tsara andry fiainana ny mijoro eo amin' ny "fahatokiana".

Kely aina sy tsy misy bery ny "toky" foserin' ny ahiahy.

Tsara ny "matoky" tenn, nefa ratsy kosa ny matoky loatra sy ny tsy matoky olona mihitay.

Zava-tsaro-tadiavana amin' ny toetran' ny mpihatsaravelatsihy ny "fahatokiana", fa na dia ny tenany aza tsy ipetrahan' ny fi-tokiany".

Izay mametraka ny finoany amin' ny fahatsaran-javatra na ny fahamarinany no "matoky".

Fa izay mametraka maty ny fahatokianany na ny toetra iray no matoky.

Artikla fahafito

Vokatintsika avokoa izao, tamin' ireo artikla enina tao aloha, ny lalana samy hafa mifehy ny sandam-bola sy ny fifandraisany amin' ny vidin-javatra. Efa hitantsika koa, fa raha kaontina amin' ny sanda ny ankehitriny, dia latsaka ampahadimy amin' ny talohan' ny ady ny lentan' ny vola taratasy. Na mbola tsy hita porofo amin' ny ady marika aza izany, dia efa fantatry ny olon-drehetra, ka hoy izy hoe: be lazaina foana ny vola ankehitriny, fa tsy maha-sedra fry. Eny, satria nitombo araka izany koa ny vidin-javatra.

Ny tombom-bidin-javatra marina

Raha io toetray ny vola io ary no heverina (maty fahadimy) dia tokony ho nitombo avo dimy heny kosa ny vidin-javatra rehefa efa voadinika tamin' ny artikla navoakako tamin' ny talata io, ary hita fa marina izany amin' ny entam-barotra sy fitaovana sasany tafahoatra amin' ny sasany ary latsaka kosa amin' ny maro.

Raha raisina amin' ny fitambarany anefa izy dia saika eo amin' ny 5 sy sasany sy 6 eo ho eo ny mampanombo ny vidin-javatra talohan' ny ady. Io no atao' ny vazaha hoe « indice » na « coefficient » izay azo adika ho « tombam-bidy » Avo 5 heny sy 6 heny ny tombam-bidin-javatra ankehitriny.

ny ordihera dia natao ampy, fa ankehitriny kosa, ka kiraro e, faokaolina sy karavato, dara sy lopotra, serja, damà, crepy sy lasoa ary izao « fantasy » rehefa; ny sakafy efa asiana angetsan' maro, ny trano metimety daholo, asiam-pinka maro sy tsara, etc., etc... ary mandroso tsy mitsabatra amin' io fihamboninan' ny fomba fivelomana io isika. Ny firenen-drehetra koa toraka izany. Zavatra soa sy tsara tsy koa io, nefa ao ny... VIDILY. Raha tsy misy izao fahasatan' ny raharaham-bola hio aza, dia tsy maintsy nitombo miandàlana teny ihany ny vidin-javatra atosiky ny filam-pandrosoana. Tokony tsy ahataita velively ary, raha misy mihoatry ny tombam-bidy sandam-bola ny tombam-bidin-javatra sasany, indrindra fa mbola be ny latsaka ambaniny. Io no tsy azo anampoizana velively fa hiverina amin' ny vidiny taloha ny entam-barotra rahafa mody amin' ny laoniny ny sandan' ny vola.

Misy fihenana azo antenaina ve ?

Rahela voavavisa toy izany ny anton-javatra rehefa, dia io fanontaniana io no ary fahafahana ao antenaina: "moe ve misy fihenana-bidin-javatra azo antenaina ankehitriny na ato ho ato

Tsy hitombo teny fantatra intsony aho, fa efa jara-mahalala izao ny anton-javatra

Efa herin-taona mahery izao no nisehoan' ilay rivo-doza namely an' i Vatomaundry sy ny manodidina, ka nampitafy lambarano iny morontsiraka antsinanana atsimo iny nandritry ny volana maro. Eny, mantrak' izao aza dia mbola tratra eny ihany ny holatry ny ratra nataon' ilay Cyclone goaibe, fa mivongana eny amin' ny tany fambolena sy ny vohitra onenana. Soritra mainty mitankosina eo amin' ny tantara iny ka haharitra ho tsaroana hatramin' ny taona maro ny fatiantoka tsy toko tsy forohana nehon' ny vola makadiry nitranga!

Inty zavatra iray hofohazina nitranga ta min' ny fotoanan' ny rivo-doza indrindra: Tokony ho intelo mahamasa-bary avy ao atsimon' i Vatomaundry no iorenan' ny vohitra Maintinandry tondrahan' ny ony Sakanila, ary ao atsinanane somary atsimon' ny tanàna no ifanorohany amin' ny ranomasina, dia ilay Oséana mangamatasy ny ilan' ny Nosy manontelo. Vohitra marivo hinany Maintinandry ka fantatra fa ambany toerana noho izany.

Ny antoandron' ny Alahady 31 janvier 1926 no dia nampisehoan' ny rivotra

Izay mametraka ny finoany amin' ny fahatsaran-javatra na ny fahamarinany no "matoky".

Fa izay mametraka mafy ny fahatokisany na ny toetra iray no matoky.

Miala tsikelikely amin' izay tsy nahatoky indray mandeha ny fitiavana, indrindra fa eo amin' ny fanindroany.

TSILAVO JACQUES.

TONONKIRA

Avela ny rivotra hifafy, avela Hifafy, hampihintsana, haviya, maraina, Ny voa efa simban' ny hev'in' ny ela Sy manjary entan' ny sampana matna.

-- Avela ny rivotra hifafy, avela Hifafy, hampihintsana, haviya, maraina; Ary aza manahy fa raha ela ny ela, Hiverina ho maitso ny sampana matna.

Fa hiova ny tonon' ny taona, hiova Ny taona makiana diavina izao: Ny voa efa nihintsana hanjary ho lova Navelan' ny hazo efa maty ho anao.

-- Fa hiova ny tonon' ny taona, hiova Ny taona makiana, diavina izao: Ny rivotra hitsahatra, hangina. Ary lova Tahiria' ny tany, no hirobona ho anao.

Ny fainana, inona? O! inona indrindra Ny fainana? -- Lova navelan' ny maty: Ny voa efa simba dia mbola hifindra Ka hanjary sy hirobona indray no anaty.

-- Ny fainana, inona? O! inona indrindra Ny fainana? Lova navelan' ny maty: Lazaina fa levona, nefa nifindra Ny saina sy fo ary ra tao anaty!

Hanoatra an' izany ny anao, ry fitia, O ry fitiavako izay vao mifoha! Hanoatra, hanoatra an' izany, satria Hianao no ho dimbin' ny hazo taloha!

J.-J. RABEARIVÉLO.
Décembre 1925.

tafahoatra amin' ny sasany ary lateaka kosa amin' ny maro.

Raha raisina amin' ny fitambarany anefa izy dia saika eo amin' ny 5 sy sasany sy 6 eo ho eo ny mampitombo ny vidin-javatra talohan' ny ady. Io no ataon' ny vazaha hoe « indice » na « coefficient » izay azo adika ho « tombam-bidy » Avo 5 heny sy 6 heny ny tombam-bidin-javatra ankehitriny.

Toa mihaoatra kely amin' ny tomban' ny sandam-bola raha izany, ka rariny angaha, hoy ny sasany raha misy fihenany kely. Kanefa diniho fa ny betra, patanty, haba, etc... dia nitembo be koa hatramin' ny ady, ka mitambaby amin' ny tomban-tsandam-bola ireo. Diniho tsara koa ity manaraka ity. Raha amin' ireo tany tsy voakasiky ny fahavonzana tamin' ny ady lehibe aza, dia nisondrotra sahabo am-pahatelon' ny vidin-javatra rehetra hatramin' ny 12 taona nipoa-han' ny ady. Lalàm-barotra velona hatrizay hatrizay no mahatonga izany; manaraka ny firoson' ny Fandrosoan' izao tontolo izao ny vidin' entana.

Inty ohatra tsotra manazava izany. Tamin' ny 30 taona lasa, dia maro tokoa no vitan' ny salaka sy ny sikina ny Malagasy. Tamin' ny 15 taona lasa indray, dia satroka bozaka sy fitafiana soga mbamin' ny volanta-

amin' ny laoniny ny sandan' ny vola.

Misy fihenana azo antenaina ve?

Raha voavisa-voa toy izany ny anton-javatra rehetra, dia io fanontaniana io no avy tany hana an-tanina: moa ve misy fihenana-bidin-javatra azo antenaina ankehitriny na ato ho ato

Tsy hitombo teny fantatra intsony aho, fa efa iarahamahalala izao ny anton-javatra rehetra. Niala nenina mafy nikaroka izany aho, ka dia nanoratra tamin' ny trano firarotana ambongadiny maro any an-dafy. Efa nahazonko valy tamin' ny sasantsasany. Mitovitovy avokoa ny filazan' izy ireo, ary saiky tafatambatra amin' ny taratasy iray nalahafan-dry MM. Bart sy Giraud ao Marseille avokoa ny fotopototry izy rehetra, ka noheveriko fa tsara ny mandika io taratasy io eto amin' ny gazetintsika. Voalaza mazava tokoa amin' io taratasy io, izay tonga tamin' ny korie farany teo, ny tena toe-barotra amin' izao andro izao, ka voazava tsara ny tokony hihena, ny tsy afaka hihena sy ny mbola misondrotra.

Etiety ny toerana eto amin-dRatsarahafatra, ka dia amin' ny talata havoakantsika ny dikan' io taratasy io, satria lavalava ihany izy io.

MALVOIZ

manao fitia nahandro katsaka, ny a. a. bany ritra, ny ambony mandroaitra. Raha te-hiaraka aminay... aza mana fitia sasa lamba, tiana ka akapo-bato' fitia ranon-tsavony tiana ka akoban-dra no.

Fa ataovy fitia fohy landy... madi-lan-tsy maito. Ataovy fitia tsaramaso. ny ravin' atao ambonim-bary, ny ventiny afangaro hena. Ataovy fitia terak' omby fahavaratra sady kilalao no harena. Ataovy fitia tehina... sady haingo no tohan' aina.

Izany no dina Andriamatoa izany no tafa Andriamatoa ka raha sahy mandrosoa, fa raha misalasalamihemora. Raha hanao ankazo fotsiny toy ny alika mitsaba-doharano hianao dia aza miverimberina intsony sa afa boninahitra foana.

P. NARY.

nan' ny vohitra Maintinandry tondrahan' ny ony Sakanila, ary ao atsinanana somary atsimon' ny tanàna no ifanorohany amin' ny ranomasina, dia ilay Oséana mangamanasany ilan' ny Nosy manontolo. Vohitra marivo hinany Maintinandry ka fantatra fa ambany toerana noho izany.

Ny antoandron' ny Alahady 31 janvier 1926 no dia nampisehoan' ny rivotra ny haratsian-tarehiny. Tamin' izay: ny ranonorana nigororoana toy ny fantsonamiova tsy, ny nahavakiana ny paompin' ny lunitra --; ny ranomasina toy ny nentanin-javatra ka ndeha hanarona ny fenean' ny olona. Ary ny fofok' andro dia ny « demonia » mirehitra amin' ny hatezerany; niongotra ny hazo vaventy; nianjera ny trano makadiry; niko koa ny hetrina ngeza; ary lavolavo ny ala mitomaroka. Nifararemo tra ny tany, fa nisetrasetra loatra ny habakabaka, ka ny olombelona no fadiranovana indrindra miaina ao anatin' ny tebiteby nohon' ny saina an-panahy mahatsiaro ananana!!

Indreny olona mivady hiakatra ny tanàna Maintinandry avy any amin' ny vohitra manodidina, mandady tongotra aman-tanana noho ity rivotra tsy azo ijoroana na dia sekondra iray aza, ary amin' izany indray mbola mamikitra amin' izay azo amaharana rehetra mba tsy ho voapaoka metatra an-jatony maro!

Nangidy na dia ny ronono aza tamin' izay; fa ny orana eo an-daniny, ny fasika mifafy eo an-kilany; ny rivotra mibata rahateo. Nikitroka ny vodilanitra efatra ary nanjavona mbamin' ilay vohitra hitondran' izy mivady aina. Tamin' izay dia vabotry ny hatsiaka ny tenan-dRamatoa, sady refon ny hanoanana sy ny horohoro hatrany. Indro izy nianjera teo an-kalamajana, vonto hatrany amin' ny taolany.

"Avelao aho, hoy ny lahy, hitady toerana izay azontsika hiampifina, ka aza niala eto hianao sa tsy hitako" Izay izy dia nanao an-jolofa, ka rahafa niki-ry tamin-kerimpo fatratra dia naha fitiditra ny tenany tao amin' ny trano kely